

‘Van Wet Bopz naar Wet Zorg en Dwang’

Congres VIA
23 januari 2017

Astrid

Titel: Vogelvlucht

Atelier: De kleurmeesters van de Parabool in Schalkhaar

www.stichtingkunstinkwetsbaarheid.nl

Inhoud presentatie

- Wat gaat er precies veranderen en waarom?
 - Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz)kort
 - Wet Zorg en Dwang (VG en PG)
- Wet Zorg en Dwang:
 - Voor wie en waar van toepassing?
 - Definities vrijheidsbeperkingen / onvrijwillige zorg
 - Nee, tenzij principe (stappenplan)
 - Verantwoordelijkheden – zorgverantwoordelijke
 - Andere taak CIZ

Wat gaat er precies veranderen en waarom?

Wet Bopz: januari 1994 opvolger Krankzinnigenwet 1884

- Mensen die in hun geestvermogens zijn gestoord en daardoor gevaar vormen voor zichzelf/andere personen/algemene veiligheid tegen hun wil opnemen ([externe rechtspositie](#))
- Bescherming van de rechten van onvrijwillig opgenomen cliënten ([interne rechtspositie](#))

Tweede wetsevaluatiecommissie Bopz 2002

- De wet Bopz biedt onvoldoende bescherming aan mensen met een verstandelijke beperking en dementie die in hun vrijheid worden beperkt
- Rechtsbescherming is een illusie
- Terminologie sluit niet aan bij de zorgpraktijk VG en PG
- Geen onderscheid vrijwillig en onvrijwillig opgenomen cliënten
- Verzet wordt niet (h)erkend

Stand van zaken wetgeving

- De Wet Bopz wordt gesplitst in Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en Wet Zorg en Dwang
- Eerste wetsvoorstel Zorg en Dwang naar Tweede Kamer (2009)
- September 2013 wetsvoorstel door Eerste Kamer aangenomen ([EK 31.996 A](#)) maar gezamenlijk behandelen met nieuwe Wvggz ([TK 32.399](#)) en de wet Forensische Zorg
- Tweede Kamer nieuwe Wvggz in september 2016 behandeld (harmonisatie Wetsevaluatie gedwongen zorg / Commissie Hoekstra / media-aandacht verwarde personen)
- Planning: [VGN](#) februari 2017 Wvggz + Zorg en Dwang w in Tweede Kamer. VWS 2018 implementatie?

Monica de Visser, juridisch
adviesbureau Smaragd

Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz)

- N.a.v. rapport commissie Hoekstra (zaak Bart van U.) samenwerking GGZ en Justitie verbeteren => verzoekersrol Officier van Justitie (OvJ)
- Functie Geneesheer–Directeur (GD) blijft behouden
- GD en OvJ bereiden gezamenlijk verzoekschrift zorgmachtiging aan rechter voor
- Zorgmachtiging = een rechterlijke machtiging om verplichte zorg te verlenen waaronder gedwongen opname
- ‘Verward persoon’ is vgl. Wvggz een persoon bij wie sprake is van een psychische stoornis en als gevolg daarvan ernstig nadeel dreigt te ontstaan

Wet Zorg en Dwang: voor wie?

- Cliënt: een persoon die
 - een verklaring van een ter zake kundige arts heeft, waaruit blijkt dat hij i.v.m. psychogeriatrische aandoening of verstandelijke beperking is aangewezen op zorg (definitie);
 - of
 - beschikt over een indicatie Wet langdurige zorg vanwege zijn psychogeriatrische aandoening of verstandelijke beperking
- **Zorg (definitie):** zorg verleent door een zorgaanbieder die kan bestaan uit bejegening, verzorging, verpleging, behandeling, begeleiding, bescherming, beveiliging en onvrijwillige zorg

Wet Zorg enDwang: waar?

- **Locatie:** persoonsvolgend en niet-instellingsgebonden
 - ook in de thuissituatie, dagbesteding, logeren, kleinschalige wooninitiatieven en zorgboerderij

maar.....

- indien een vrijwillig of ‘geen bereidheid, geen bezwaar’ opgenomen cliënt zich **verzet** tegen onderdelen van zorg, dan...
gedwongen opname in **geregistreeerde accommodatie**

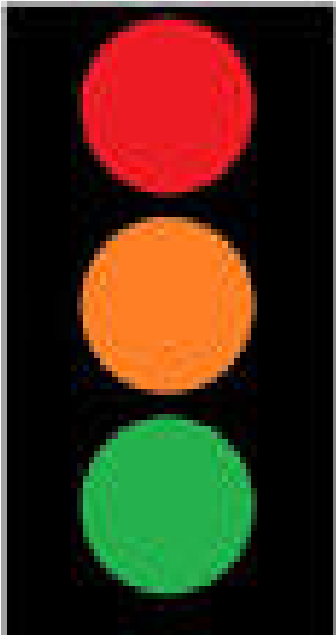
Wet Zorg&Dwang: voor wie en waar van toepassing?

- Nu:
 - Bopz-opname titel RM/IBS/art.60
 - Bopz-aanmerking
- Straks Wet Zorg en Dwang
 - Wlz-indicatie VG/PG of verklaring arts VG/PG
 - Cliëntvolgend, tenzij...

Vrijheidsbeperkingen (1)

- Maatschappelijke regels voor iedereen
Bijvoorbeeld: niet door rood licht rijden

Vrijheidsbeperkingen (2)

- Huisregels voor goede gang van zaken voor alle cliënten van die locatie (dagbesteding/werk/woning)
Bijvoorbeeld: begeleiding bellen als je niet mee-eet

Vrijheidsbeperkingen (3)

- Vrijheidsbeperkende maatregelen

- Vrijheidsbeperkende afspraken vastgelegd in het ondersteuningsplan, bijvoorbeeld maximaal 3 sigaretten per dag roken of zakgeld niet mogen uitgeven aan snoep

- Middelen en Maatregelen / Dwang (Wet Bopz) of onvrijwillige zorg (Wet Zorg&Dwang)

Vrijheidsbeperkingen (ZenD)

Onvrijwillige zorg (Wet Zorg en Dwang)

Zorg waartegen de cliënt of zijn wettelijk vertegenwoordiger zich verzet en die bestaat uit:

- a) Toedienen vocht, voeding, medicatie of medische controles/-handelingen of therapeutische maatregelen ter behandeling vandanwel behandeling van somatische aandoening vanwege beperking/stoornis
- b) Beperking van de bewegingsvrijheid
- c) Insluiten
- d) Uitoefenen van toezicht (domotica)
- e) Onderzoek aan lichaam en kleding
- f) Onderzoek woon- of verblijfsruimte op gedragbeïnvloedende middelen en gevaarlijke voorwerpen
- g) Controleren op aanwezigheid gedragbeïnvloedende middelen en gevaarlijke voorwerpen
- h) Beperkingen in leven van cliënt waarbij hij iets moet doen of laten, waaronder begrepen gebruik communicatiemiddelen
- i) Beperken van het recht op ontvangen van bezoek

Vrijheidsbeperkingen (ZenD)

Geen onvrijwillige zorg (wel stappenplan volgen)

Cliënt is wilsonbekwaam, en verzet zich niet, dan toepassen stappenplan bij:

- Toedienen van gedragbeïnvloedende of bewegingsbeperkende medicatie, vanwege beperking/stoornis, die niet volgens de professionele standaard wordt voorgeschreven
- Maatregelen waardoor de bewegingsvrijheid van cliënt enige tijd wordt beperkt
- **Mogelijkheid tot insluiting**

Stappenplan Wet Zorg&Dwang

‘Nee, tenzij’-principe:

- Geen onvrijwillige zorg in het ondersteuningsplan, tenzij het echt niet anders kan
 - Brede definitie onvrijwillige zorg
 - Opschalend model van zorginhoudelijke besluitvorming (stappenplan met meerdere multidisciplinaire overleggen en externe consultatie)
 - Zorgvuldigheidseisen
 - Nood onvrijwillige zorg: maximaal 14 dagen
- Zorgplan voldoet niet aan zorgbehoefte cliënt en
- Ernstig nadeel dreigt

Monica de Visser, juridisch
adviesbureau Smaragd

De Bopz-arts (GD)

- Wordt vervangen door de zorgverantwoordelijke
- **Wie is deze persoon?**
 - een ter zake kundige arts of iemand die behoort tot een bij regeling VWS aangewezen deskundigen (GD?)
- **Taken**
 - Schriftelijk vastleggen beslissing wilsonbekwaamheid ter zake + datum/tijdstip
 - Binnen 6 weken na aanvang van de zorg een zorgplan vaststellen (zo mogelijk met instemming van cliënt of zijn vertegenwoordiger)
 - Naast opstellen zorgplan ook verantwoordelijk voor het vaststellen, het uitvoeren, het evalueren, zo nodig het periodiek aanpassen met voorafgaand overleg cliënt/vertegenwoordiger en inrichten van dossier
 - Overleg andere zorgaanbieders
 - Beslissing nemen toepassing onvrijwillige zorg

Monica de Visser, juridisch
adviesbureau Smaragd

Het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ)

- Geen bereidheid / geen verzet niet-vrijwillige opname (artikel 21 WZD) maar nu voor ten hoogste vijf jaar
- Het CIZ doet een verzoek (met bijbehorende stukken) aan rechter om een rechterlijke machtiging af te geven op een schriftelijk verzoek van:
 - Echtgenoot of levensgezel van cliënt
 - Vertegenwoordiger van cliënt
 - Meerderjarige bloedverwant t/m tweede graad
 - Zorgaanbieder die cliënt feitelijk zorg verleent
- Het CIZ doet verzoek indien vermoeden aan te nemen dat verblijf of opname niet-vrijwillig is
- Rechter toetst verzoek

In het nieuws

‘Minder medicijnen voor verstandelijk gehandicapten’ – Een Vandaag, 5 juli 2016

Ze kregen jarenlang medicatie om rustig te blijven, maar in de gehandicaptenzorg ontstaat nu een omslag. Bij veel verstandelijk gehandicapte bewoners wordt langzaamaan de gedragsmedicatie afgebouwd.

Dat vraagt wel om een andere aanpak van het agressieve gedrag van bewoners. Want dat komt vaak voort uit onmacht en frustratie.

In 2014 worden in een proef bij Amerpoort, een instelling voor verstandelijk gehandicapten, en bij collega-instelling Sherpa zestig cliënten geselecteerd bij wie medicijnen worden verminderd. De behandelaars zijn blij met de resultaten: bij de helft lukt het om de psychofarmaca (medicijnen tegen psychoses, depressie en angst) volledig of gedeeltelijk af te bouwen.

EenVandaag volgt onder meer de zwaargehandicapte Andre uit instelling Amerpoort. Een beer van een vent met de verstandelijke vermogens van een klein kind (1-3 jaar). Met veel moeite is zijn medicatie verminderd. Dit was niet zonder gevaar voor het personeel. Want Andre kan hard slaan, schoppen en bijten.

Wetsvoorstel Zorg en Dwang

- Vragen? Of later nog?
- mr. Monica de Visser, gezondheidsrechtjurist
- Juridisch Adviesbureau Smaragd
 - www.adviesbureau-smaragd.nl
 - info@adviesbureau-smaragd.nl

